Blöjfria barn – förskolans roll: En pilotstudie bland förskolepersonal 2021

Sammanfattning

I denna pilotstudie undersöktes förskolepersonalens syn på förskolans roll och förutsättningar när det gäller barnens blöjavvänjning. Undersökningen genomfördes i november 2020 som en webbenkät som besvarades av 32 förskollärare, 4 barnskötare och 4 rektorer från 14 olika kommuner. Frågorna handlade om uppfattningar om vad blöjavvänjning innebär för barn och personal, förskolans ansvar och uppdrag, samverkan med vårdnadshavare, rutiner för blöjavvänjning samt önskvärda förändringar.

De senaste 50 åren har åldern då barn är torra nästan fördubblats, från vanligen i tvåårsåldern på 1970-talet till dagens medeltal 3,5 år på dagen och 4 år på natten. Det verkar öka risken för urinvägsproblem och förstoppning. Det är en utveckling som inte ligger i linje med barnets bästa eller rekommendationerna på området i Rikshandboken för barnhälsovård.

Studiens resultat visar att 90 % av deltagarna anser att förskolan ska medverka i blöjavvänjning och motiverar detta med att förskolan ska tänka på barnets bästa, stödja barnens utveckling och även deras rätt till inflytande. Bland deltagare som svarat att förskolan ska medverka i blöjavvänjning, fanns också kommentarer som pekar mot en viss tveksamhet. De som svarade Nej motiverar sin ståndpunkt med att barnen bör vara torra hemma först, innan de slutar använda blöja i förskolan. Att samverka med vårdnadshavarna (VH) anges som en förutsättning för att avvänjningen skall fungera. Men samarbete med föräldrarna är också komplicerat. Svårigheter uppstår då vårdnadshavare och förskolepersonalen har olika uppfattningar.

Svaren bekräftar i stort forskningen på området, att barn har blöja längre tid nu än förr om åren. Samtidigt beskriver deltagarna att det är en väldigt stor spridning inom åldersspannet, många är tidiga och många är sena. På frågan om det finns pottor på förskolan svarade 81 % Ja och 19 % Nej. Toaletter i barnstorlek har man i 66 % av de svarandes förskolor.

Pilotstudien synliggör en motsättning. Den grundar sig å ena sidan i ett pedagogiskt förhållningssätt där personalen följer barns intresse och stöder barns initiativ och positiva utveckling. Å andra sidan hänvisar personalen till att invänta barnets mognad och inte till de hälsomässigt motiverade råden om att blöjavvänjningen kan och ska börja tidigt.

Slutsatser

- Det är angeläget att finna vägar och former som leder till *att barn i Sverige blir blöjfria tidigare* än vad som är brukligt för närvarande.
- Förskolan ska vara med i arbetet med tidig blöjavvänjning. Förskolan bör stötta föräldrar i att påbörja blöjavvänjning tidigare än nu. Samverkan mellan hem och förskola är avgörande för att lyckas.
- Kompetenshöjande fortbildningsinsatser för förskolepersonalen är avgörande för att nå målet om att barn blir blöjfria tidigare än idag.
- Satsningar på information till vårdnadshavare och förskolepersonal behövs, både muntligt och skriftligt, om rutiner och metoder för blöjavvänjning.
- Inom utbildningarna till förskollärare och barnskötare måste området barnhälsa inkluderande blöjavvänjning återinföras och/eller förstärkas.

Ovanstående satsningar på tidigare och förbättrad blöjavvänjning skulle även få positiva konsekvenser för miljön och leda till minskade kostnader för hem och förskola. Dessa satsningar ska därför ses som en angelägen prioritering som dessutom *bidrar till ett hållbart samhälle*.

Svenska OMEP www.omep.org.se

Svenska Enuresakademien www.svenskaenures.se